

REFERENCES

- Betsenko, T., & Holub, I. (2015). *Stylistyka suchasnoi ukrainskoi movy. Fonika [Stylistics of Contemporary Ukrainian Language. Phonics]*. Sumy: VVP “Mriia” [in Ukrainian].
- Kabysh, M. Yu. (2010). Do problemy doslidzhennia zvukotropiv [To the Problem of Phonetic Devices’ Studying]. *Visnyk kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya “Filolohiia” : zbirnyk naukovykh prats ukrainskoiu, rosiiskoiu ta anhliiskoiu movamy. — V. N. Karazin Kharkiv National University Bulletin. Series “Philology” : Collection of Scientific Papers in Ukrainian, Russian and English.* (Vol. 60, P. 1). (pp. 179–184) [in Ukrainian].
- Korunets, I. V. (2008). *Vstup do perekladoznavstva [Introduction to Translation Studies]*. Vinnytsia : Nova Knyha [in Ukrainian].
- Retsker, Ya. I. (2007). *Teoriia perevoda i perevodcheskaia praktika. Ocherki lingvisticheskoi teorii perevoda [Theory of Translation and Translation Practice. Linguistic Theory of Translation Essays]*. Moscow : “R. Valent” [in Russian].
- Shveitser, A. D. (2009). *Teoriia perevoda: Status, problemy, aspekty [Theory of Translation: Status, Problems, Aspects]*. Moscow : Knizhnyi Dom “LIBRIKON” [in Russian].
- Shtykhno, I. V. (2012). Fonostylistychnyi resurs movy yak zasib stvorennia khudozhnosti [Phonostylistic Resource of the Language as Means of Artistry Creation]. *Linhvistychni doslidzhennia : Zb. nauk. prats KhNPU im. H. S. Skovorody — Linguistic Studies : H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University Collection of Scientific Papers.* (Vol. 34). (pp. 215–218) [in Ukrainian].
- Eco, U. (2006). *Skazat pochti to zhe same. Opyty o perevode [Saying Almost the Same Thing. Experiences in Translation]*. Saint Petersburg : “Simpozium” [in Russian].
- Poe E. A. (2009). *The Philosophy of Composition*. Retrieved from <https://www.poetryfoundation.org/articles/69390/the-philosophy-of-composition>.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2019

УДК 81-26(811.111+811.161.2)

<https://doi.org/10.24195/2616-5317-2020-30-9>

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БРИТАНСЬКОГО РОМАНУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Євгенія Савченко

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна
e-mail: anneshirley2687@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7000-5155>

Ангеліна Гайшун

магістрантка спеціальності 035 Філологія (Переклад з англійської українською) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна
e-mail: joli95299@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1873-6695>

АНОТАЦІЯ

Досягти еквівалентності тексту перекладу — одне з найважливіших завдань перекладача. Внаслідок чого перекладачі змушені використовувати різні перетворення, зокрема граматичні. Вивчення граматичних перетворень є важливим і з точки зору виявлення мовної ідентичності, своєрідності англійської літературної мови, властивих тільки їй характеристик. Все вищезазначене обумовлює актуальність теми роботи.

Метою роботи є вивчення основних принципів функціонування граматичних перетворень під час перекладу британського роману українською мовою.

Дослідження ґрунтується на методі суцільної вибірки, перекладознавчо-зіставному методі, трансформаційному аналізі, описовому та кількісному методах та методиці інтерпретаційного аналізу.

Встановлено, що морфологічні перетворення в умовах схожості форм здійснювалися за допомогою повного, нульового, часткового перекладів,

функціональної заміни (відповідника), уподібнення, конверсії та антонімічного перекладу. Морфологічні перетворення в умовах розбіжності форм здійснювалися за допомогою нульового перекладу, функціональної заміни, конверсії, розгортання та стягнення (компресії). Синтаксичні перетворення на рівні словосполучень здійснювалися за допомогою повного перекладу, таких варіантів часткового перекладу, як стягнення, розгортання та перестановки, функціональної заміни, перекладацького коментаря або описового перекладу. Синтаксичні перетворення на рівні речень здійснювалися за допомогою нульового перекладу, функціональної заміни, перестановки, розгортання, стягнення (об'єднання), антонімічного перекладу, додавання, опущення.

Найчастіше такі перетворення доповнюють одне одного, через це значно компенсуючи певне втрачання інформації через перебудову тексту оригіналу. Кожне таке перетворення направлене, перш за все, на адекватний спосіб передачі вихідної інформації у формах, що є припустимими для культурної традиції та мови перекладу.

Ключові слова: художня література, граматичні перетворення, морфологічні перетворення, синтаксичні перетворення.

Вступ. В останні роки кількість перекладів англійської художньої літератури українською мовою неухильно зростає. Саме завдяки перекладу ми отримуємо доступ до системи смислів іншої культури, котра завдяки перекладачу набуває свою інтерпретацію. Досягти еквівалентності тексту перекладу — одне з найважливіших завдань перекладача. Внаслідок чого перекладачі змушені використовувати різні перетворення, зокрема граматичні. Вивчення граматичних перетворень є важливим і з точки зору виявлення мовної ідентичності, своєрідності англійської літературної мови, властивих тільки їй характеристик. Все вищезазначене і обумовлює **актуальність** теми роботи.

Надійною основою для вивчення цього питання слугували праці науковців, в яких знайшли глибоке осмислення проблеми художнього перекладу (Жмаєва Н. С., Юхимець С. Ю. (Жмаєва, Юхимець, 2019), Казакова Т. А. (Казакова, 2005), Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д., (Кияк, Науменко, Огуй, 2006), Корунець І. В. (Корунець, 2003), Робінсон Д. (Robinson, 2017) та ін.).

Новизна роботи полягає у вперше виконаному аналізі особливостей перекладу художніх текстів на морфологічному та синтаксичному рівнях на матеріалі англомовного роману В. С. Моема «Theatre» та його перекладу українською мовою Маром Михайловичем Пінчевським «Лицедії».

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є вивчення основних принципів функціонування граматичних перетворень під час перекладу британського роману українською мовою.

Для досягнення зазначеної мети передбачено виконання таких **завдань**:

- дослідити особливості морфологічних перетворень під час перекладу художніх текстів з англійської мови українською;
- дослідити особливості синтаксичних перетворень під час перекладу художніх текстів з англійської мови українською;
- дослідити причини, що викликають використання граматичних перетворень під час перекладу художніх текстів з англійської мови українською.

Об'єктом дослідження є англомовний роман та його переклад українською мовою.

Предметом дослідження є граматичні перетворення британського роману під час перекладу з англійської мови українською.

Матеріали та методи дослідження. Досягнення поставленої мети і розв'язання конкретних завдань даного дослідження ґрунтується, перш за все, на *методі суцільної вибірки*, який був використаний для створення корпусу матеріалу дослідження. У якості основного методу, що застосовувався під час проведення дослідження, слугував *перекладознавчо-зіставний метод* аналізу оригіналів і перекладів текстів. *Трансформаційний аналіз* окреслює перекладацькі трансформації релевантні для адекватного перекладу. А також були використані *описовий* та *кількісний* методи, методика *інтерпретаційного аналізу*.

Дослідження виконувалось на **матеріалі** англомовного роману В. С. Моема «Theatre» та його перекладу українською мовою М. Пінчевським «Лицедії». Корпус дослідження становив 1500 речень.

Результати та дискусія. Аналіз граматичних перетворень під час перекладу роману В. С. Моема «Theatre» з англійської мови українською виявив такі **причини перетворень на синтаксичному рівні**:

на рівні словосполучень:

- відсутність в українській культурі явища або поняття, яке є в англійській культурі (*описовий переклад/перекладацький коментар*):

He read The Times, went to church on Sunday and accompanied his wife to tea-parties.

Він читав «Таймс», щонеділі ходив до церкви й супроводжував свою дружину **в гості до сусідів**.

“Not a bit of it,” answered Michael. “We’re playing to capacity”.

Наша нинішня вистава іде при **переповненому залі**¹.

That was how people had felt when they were presented to Sarah Siddons.

Так поводитися люди, коли їх рекомендували **Сарі Сіддонс**².

Coquelin always used to say I had the **beauté du diable**.

Коклен³ любив повторювати, що я маю **beauté dudiabla**⁴.

It was cheap bazaar stuff, and you wondered how anyone had thought it worth bringing home.

Все це були дешеві, **куплені на базарі речі**, не варті того, щоб везти їх сюди, в Англію.

...you see, on both sides of the family, we’re army...

...бачите, і по моїй, і по батьковій лінії у нього всі предки були військові.

They were to leave on Easter Monday because they were playing that night.

У понеділок після свят вони мали повертатися до Міддлпула, бо того вечора у них був спектакль.

— правила синтаксичної сполучуваності компонентів не збігалися з правилами лексико-семантичною сполучуваності в українській та англійській мовах. У таких випадках використовувалися такі різновиди часткового перекладу як розгортання (а), стягнення (б) та перестановка (в). Розглянемо приклади:

(а). *Well, dear, you know, my father’s rather old-fashioned, and there are some things he can’t be expected to understand.*

Розумієш, любя, мій батько — **людина старомодна**, і дечого він просто не може зрозуміти.

...but Julia quickly discovered that she was very shy.

...але Джулія — жінка дуже лагідна й скромна.

There was only one possible reason, and when she thought of it her heart leaped.

¹ В Англії є театри однієї п’єси — такі як “Сіддонс-театр”, в якому виступає Джулія (одну п’єсу ставлять день у день, аж доки вона не перестане давати зиск, а потім замінують новою), і театри, які виставляють кілька п’єс, — так звані репертуарні. Театри однієї п’єси не мають постійного складу акторів: дирекція укладає контракти з учасниками перед кожною новою виставою.

² Сара Сіддонс (1755–1831) — видатна англійська актриса.

³ Коклен Бенуа (1840–1909) — французький актор.

⁴ Диявольська врода (франц.).

На це могла бути одна відповідь, і коли Джулія подумала про неї, її серце забилося **дужче у неї в грудях**.

Julia was quick-witted.

Джулія була кмітлива й **спостережлива дівчина**.

Father told me you were very ladylike...

Батько сказав мені, що ти **поводишся як справжня леді**...

(б). *Over the chimney-piece was an old copy of Lawrence’s portrait of Kemble as Hamlet.*

Над **камінном** висіла стара копія картини Лоуренса — Кембл в ролі Гемлета.

(в)...if she would come with Michael to spend the week at Cheltenham.

...якби Джулія з **Майклом** **приїхали** на свята до них у Челтнем.

Her movements were stiff and awkward.

Рухи її були сковані й незграбні.

Not bad for a woman of forty-six.

Непогано для **сорокашестилітньої жінки**.

— лексико-семантична структура компонентів словосполучень не збігалася в обох мовах. У таких випадках використовувався такий різновид часткового перекладу як функціональна заміна:

Oh, but some very nice people go on the stage nowadays, you know. It’s not like in the old days.

О, в наш час **акторами стають** дуже достойні люди.

Haven’t I been giving a perfect performance of the village maiden for the last forty-eight hours?

Недарма ж я, хай йому чорт, останні дві доби граю роль **невинної пас-тушки!**

...but he was set on it.

Але він ні про що інше й **слухати не хотів**.

She saw that Mrs. Gosselyn was very proud of him, and with a flash of intuition saw that it would please her if she let her see, with the utmost delicacy, as though she would have liked to keep it a secret but betrayed herself unwittingly, that she was head over ears in love with him.

Джулія побачила, що місіс Госселін пишається сином, і інтуїтивно догадалася, що матері буде приємно, якщо вона розкриє їй — начебто мимоволі виказуючи таємницю, яку хотіла б приховати, — що **по вуха захохана в нього**.

It was a very proper room for the manager of a first-class theatre.

Помешкання було обставлене саме так, як належить кабінету директора першокласного театру.

He's crazy to be introduced to you.

...його найбільше **бажання познайомитися** з тобою.

— правила синтаксичної сполучуваності компонентів співпадали з правилами лексико-семантичної сполучуваності в англійській та українській мовах (повний переклад):

Mrs. Gosselyn told her about India.

Micic Госселін розповіла їй про Індію.

— на рівні речень:

— розбіжність логічних характеристик присудка в англійській мові та умов відображення смислу в українській мові (антонімічний переклад):

He boasted that his weight had not changed since he was twenty, and for years, wet or fine, he had got up every morning at eight to put on short s and a sweater and have a run round Regent's Park.

Він хвалився, що **його вага зберілася** такою, якою була у двадцять років, і багато років вставав у будь-яку погоду о восьмій годині ранку, одягав шорти та светр і бігав по Риджентс-парку.

Julia was pretty sure she could too.

Джулія нітрохи в цьому не сумнівалася.

He was brimming over with excitement.

Майкл не міг стримати радості.

Michael did not get home till the afternoon, and when he came into her room she was resting.

Майкл повернувся додому тільки вдень, і коли він зайшов до кімнати Джулії, вона відпочивала.

I won't keep you a minute.

Одну хвилиночку!

"I hope you'll have enough to eat", said Julia.

"Сподіваюся, ви не залишитеся голодні", — сказала Джулія.

He cannot get over the way our accounts are kept.

Вражений тим, як ведуться у нас бухгалтерські книги.

— недоречність синтаксичного або лексико-семантичного відтворення вихідної форми в одиницях мови перекладу (нульовий переклад):

It was getting on for Easter, and Jimmie Langton always closed his theatre for Holy Week

Наближався великдень — час, коли Джіммі Ленгтон на цілий тиждень закрив свій театр.

The door opened and Michael Gosselyn looked up.

Двері відчинилися, і Майкл Госселін підвів очі.

One couldn't only think of oneself, could one?

Не можна ж думати тільки про себе, правда?

One had to think of others too.

Треба думати й про інших.

One simply cannot escape them.

Від них ніде не сховаєшся.

— неспівпадіння традицій актуального членування речень в обох мовах (перестановка):

Julia came in.

Зайшла Джулія.

He still had at fifty-two a very good figure.

Для п'ятдесяти двох років у Майкла була ще дуже хороша фігура.

— рівень складності речення вище / нижче в англійській мові, ніж потрібно для даного контексту в українській мові (стягнення (об'єднання) (а) / розгортання (б)):

(а) *He can't get over the way our accounts are kept. He told me he never expected a theatre to be run on such businesslike lines.*

Він і досі захоплюється нашою бухгалтерією: каже, навіть не уявляв собі, що фінансові справи театру можуть бути в такому ажурі — справжня тобі ділова контора!

She looked straight into his eyes. Her own were large, of a very dark brown, and starry.

Вона подивилася йому прямо в очі своїми величезними темно-карими променистими очима.

She had no object in doing this. She did it, if not mechanically, from an instinctive desire to please.

Вона не переслідувала цим ніякої мети, зробила це просто механічно, з інстинктивного бажання подобатися.

Her movements were stiff and awkward. She was dressed fussily, with a sort of old-fashioned richness which did not suit her.

Рухи її були сковані й незграбні, а старомодне, надміру пишне вбрання зовсім їй не пасувало.

(б) *They lived in Stanhope Place, and when they arrived Julia told the butler to show the young man where he could wash his hands. She went up to the drawing-room.*

Вони мешкали на Стенхоуп-плейс. Коли вони приїхали, Джулія звеліла дворецькому показати юнакові, де можна помити руки, а сама пішла наверх до вітальні.

And even now, though I do not deny that if the play's wrong you're dished, I do contend that if the play's right, it's the actors the public go to see, not the play.

І хоча я не заперечую, якщо п'єса погана, ми горимо. Тим не менш, коли вона хороша, навіть тепер глядачі приходять дивитися акторів, а не п'єсу.

Oh, that's only an idea that people have got because I take care never to do anything but what I can do.

Я просто остерігаюся робити те, чого не можу. Звідси і моя репутація.

It was disconcerting the way Julia knew what he was thinking.

Майкл зніяковів. І як це Джулія завжди вгадує, про що він думає?

The house was not at all grand, a small detached stucco house in a garden with a laurel hedge, and since the Gosselyns had been for some years in India there were great trays of brass ware and brass bowls, pieces of Indian embroidery and highly-carved Indian tables.

Маєток Госселінів не відзначався імпазантністю — це був невеличкий самотній будиночок, що стояв посеред оточеного живою садом. Майклові батьки провели кілька років в Індії, і тому в усіх кімнатах будинку лежали й висіли вишивки з індійськими орнаментами, стояли великі мідні таріли й карафи, дерев'яні різьблені індійські столики.

— мовна традиція української мови вимагає відобразити імпліковану семантику англійськомовного тексту (додавання):

Julia smiled at the complacency on her husband's handsome face.

Джулія посміхнулася, дивлячись на красиве обличчя чоловіка, яке випромінює самовдоволення.

Is that a sufficient reason to ask him to launch

Ти вважаєш, цього досить, щоб запрошувати його на ленч?

Are you going to act in the next play?

А ви будете грати в новій п'єсі, містер Госселін?

I tell you, I'm not going to.

Кажу тобі: **я просити не стану**.

It gave her a sense of power and of liberation.

Це сп'яняло Джулію, давало їй відчуття могутності і свободи.

I was a little nervous about it.

Перед вашим приїздом я трохи нервувала.

— наявність в англійській мові надлишкових елементів, які мають бути імпліковані відповідно до вимог української мови (опущення).

After all I've got eyes in my head.

Вреши-реши у мене теж є очі.

He comes from Lawrence and Hamphreys.

З фірми Лоуренса й Гамфрі.

— структурно-семантичні властивості будь-якої синтаксичної одиниці частково не збігаються в обох мовах (функціональна заміна):

One thinks the aristocracy are a bunch of nitwits, and then one of them suddenly comes out with something like that that's so damned good it takes your breath away.

Спочатку ти переконуєш себе, що аристократи — це недоумки, а потім хтось із них раптом утне що-небудь таке геніальне, аж дух захоплює!

Аналіз граматичних перетворень під час перекладу роману В. С. Моема «Theatre» з англійської мови українською виявив такі причини перетворень на морфологічному рівні:

в умовах схожості форм:

— значення або функції подібних граматичних форм не співпадали в англійській та українській мові (функціональна заміна):

She had never known an actress to speak to and did not quite know how to deal with the predicament in which she now found herself.

Місіс Госселін ніколи раніше не доводилося розмовляти з актрисами, і тепер вона не знала, як поводитися.

When the two men had gone she looked through the photographs again...

Коли чоловіки вийшли, Джулія знову переглянула фотокартки...

— відмінність ступеня експліцитності або стилістичної несумісності експлікації (конверсія):

He's quite a gentleman.

Він цілком добре вихований.

I remember being surprised by his graceful, conservative foxtrot — I had never seen him dance before.

Пригадую, мене здивувала граційна **стриманість** його рухів — я, власне, вперше побачив, як він танцює.

*She felt **instinctively** that she must conceal the actress, and without effort, without deliberation, merely because she felt it would please, she played the part of the simple, modest, ingenious girl who had lived a quiet country life.*

Інстинкт одразу підказав дівчині, що вона повинна приховувати свою акторську натуру, — і без будь-яких зусиль, без роздумів, відчувачи просто, що це їм сподобається, вона почала грати роль простої, скромної, простодушної дівчини.

— граматична форма в обох мовах співпадала, але традиція експлікації різних елементів змісту не збігалася в рамках даної форми (нульовий переклад):

*You see, at my time of life I can't very well play young lovers, and authors don't seem to write the parts they used to write when I was a young fellow. What the French call a **raisonneur**.*

Розумієте, я в такому віці, що вже не можу грати молодих закоханих, а драматурги чогось не створюють більше образів, які вони так полюбили в дні моєї молодості, — образів, що їх французи називають **raisonneurs**.

*Julia told the butler to show the young man where he could wash **his** hands...*

Джулія звеліла дворецькому показати юнакові, де можна **помити руки**...

— досягнення більш природної граматичної структури в українській мові (антонімічний переклад):

*She thought that she had **not** been very gracious to Michael when he had proposed asking the boy to luncheon.*

У Джулії майнула думка, що даремно вона так **холодно поставилася** до пропозиції Майкла запросити хлопця на ленч.

*And it's **not** as if it **weren't** good form.*

І ти **помиляєшся**, вважаючи, що це — **поганий тон**.

*No, I suppose **not**.*

Мабуть, що **так**.

— важливість збереження якогось елементу у тексті (повний переклад):

*Of course he likes me, she said to **herself**.*

Звичайно, я йому подобаюсь, — казала вона **собі**.

— для надання загальних граматичних властивостей різним формам (уподібнення):

*Julia reached over **to take out** the first of the cardboard cases in which Michael's photographs were kept.*

Джулія простягла руку і **взяла** картонову коробку з фотографіями Майкла.

— одна й та ж сама граматична форма мала декілька змістовних функцій, які не співпадали за складом та кількістю в англійській та українській мовах (частковий переклад):

*The young man forced **himself** to make a remark.*

Хлопець нарешті **спромігся** вимовити кілька слів.

в умовах розбіжності форм:

— категоріальні значення англійської мовної одиниці були відсутні в українській мові (функціональна заміна):

The fact remains, we can't do without them.

І все ж, на жаль, без них ми не можемо обходитися.

A man called James Langton was running a repertory theatre at Middlepool...

В цей час театром у Міддлпулі керував **якийсь** Ленгтон.

*I was just **signing** some letters.*

Підпису листи — і все.

*Michael and I have very small **appetites**.*

Ми з Майклом не відзначаємося особливим **апетитом**.

— аналітична форма замінювалась синтетичною у випадках, коли цього потребував або характер контексту, або граматичні правила даної форми (розгортання).

*He **blushed** again and his blue eyes **shone**.*

Хлопець знову **зашарівся**, і його голубі очі **засяяли**.

*I suppose this is **the most** wonderful moment in his whole life.*

... це, напевно, **найпрекрасніша** мить в його житті.

*Michael **will drive** you **back** after lunch.*

А після ленчу Майкл **одвезе** вас назад.

*They **lived** in Stanhope Place.*

Вони **мешкали** на Стенхоуп-плейс.

— будь-який елемент або частина мови в англійській мові несла суто граматичну інформацію (нульовий переклад):

The car was waiting for them at the stage door, a long car in black and chromium, upholstered in silver leather, and with Michael's crest discreetly emblazoned on the doors.

Автомобіль чекав на них коло службового входу — великий, чорний з нікелем, чорний з нікелем автомобіль, із сидіннями, обтягнутими сріблястою шкірою, з фамільним гербом Майкла на дверцятах.

The young man went scarlet.

Юнак густо почервонів.

— неспівпадіння морфологічного статусу форми в двох мовах (конверсія):

She liked him for counting the pennies...

Вона ж легко розтринькувала гроші...

Of course if one did that, one ought to make a point of acting together...

Звичайно, обравши такий шлях, треба покласти собі завжди *граму* вдвох.

I don't eat bread not because I'm afraid of getting fat.

А я не вживаю хліба не через те, що боюсь розтовстіти.

...as *blushing* away a fly...

...коли відганяєш настирливу муху...

A brunch of yellow tulips in a silver bowl, which he had got through winning the theatrical golf tournament three times running...

Букет жовтих тюльпанів у срібній вазі, яку він одержав як *приз* за три перемоги підряд у щорічних турнірах з гольфа...

He loved acting, but his physique prevented him from playing any but a few parts, which was fortunate, for he was a bad actor.

Він вельми любив *виступати* на сцені, але через конституцію свою міг, на щастя, *виконувати* лише *ролі* досить обмеженого діапазону — на щастя, бо грав Джіммі Ленгтон *препогано*.

— переклад аналітичної форми у контексті, який дозволяє граматично або лексично передати ту ж саму інформацію лаконічніше (стяжіння (компресія)):

When they had been engaged for rather more than a year an American manager, looking for talent and having heard of Jimmie Langton's repertory company, came to Middlepool and was greatly taken by Michael.

Вже минуло більше року відтоді, як вони *заручилися*, коли до Міддлпула приїхав один американський імпресаріо. По Англії він подорожував, шукаючи талантів, і хтось порадив йому побувати в театрі Джіммі Ленгтона.

Having addressed the envelope she threw the card in the wastepaper basket and was ready to slip into her first act dress.

Надписавши конверт, Джулія викинула візитну карточку в кошик для сміття.

I only came to see what seats had been sent to the Dennonants.

Я тільки гляну, які квитки ми *надіслали* Доннерантам.

Well, it appears that the young rip has been taking Julia to night clubs when she ought to have been in bed and asleep.

Розумієте, виявляється, цей юний гульвіса *води́в* Джулію по нічних клубах у той час, як їй давно слід було б спати.

Висновки. Опрацювавши вибірку з 1500 речень ми встановили, що морфологічні перетворення в умовах схожості форм при перекладі англomовного роману В. С. Моема «Theatre» здійснювалися за допомогою повного (6 %), нульового (20 %), часткового перекладів (3 %), функціональної заміни (відповідника) (30 %), уподібнення (3 %), конверсії (27 %) та антонімічного перекладу (11 %).

Морфологічні перетворення в умовах розбіжності форм здійснювалися за допомогою нульового перекладу (17 %), функціональної заміни (18 %), конверсії (15 %), розгортання (29 %) та стяжіння (компресії) (21 %).

Синтаксичні перетворення на рівні словосполучень здійснювалися за допомогою повного перекладу (4 %), таких варіантів часткового перекладу, як стяжіння (4 %), розгортання (13 %) та перестановки (22 %), функціональної заміни (21 %), перекладацького коментаря або описового перекладу (36 %).

Синтаксичні перетворення на рівні речень здійснювалися за допомогою нульового перекладу (18 %), функціональної заміни (6 %), перестановки (15 %), розгортання (13 %), стяжіння (об'єднання) (7 %), антонімічного перекладу (22 %), додавання (10 %), опущення (9 %).

Хотілось би зазначити, що кожне з перелічених перетворень було використано при перекладі як окремо, так й у сукупності з іншими перетвореннями. Найчастіше такі перетворення доповнюють одне одного, через це певною мірою компенсуючи певну втрату інформації через перебудову тексту оригіналу. Кожне таке перетворення направлене, перш за все, на адекватний спосіб передачі вихідної інформації в формах, що є припустимими для культурної традиції та мови перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

- Жмаева Н., Юхимець С. До питання визначення критеріїв оцінювання адекватності перекладу. *Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського*. Лінгвістичні науки : зб. наук. праць. Одеса : Астропринт. 2019. Вип. 29. С. 104–119.
- Казакова Т. А. Практические основы перевода. Санкт-Петербург : Союз, 2005. 320 с.
- Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця : Нова Книга, 2006. 592 с.
- Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
- Robinson D. What kind of literature is a literary translation? *Target*. 2017. Vol. 29, № 3. P. 440–463.

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА
БРИТАНСКОГО РОМАНА НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК

Евгения Савченко

кандидат филологических наук, старший преподаватель кафедры перевода и теоретической и прикладной лингвистики Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»
Одесса, Украина
e-mail: anneshirley2687@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7000-5155>

Ангелина Гайшун

магистр специальности 035 Филология (Перевод с английского языка на украинский)
Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»
Одесса, Украина
e-mail: joli95299@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1873-6695>

АННОТАЦИЯ

Достичь эквивалентности текста перевода — одна из важнейших задач переводчика. В результате переводчики вынуждены использовать различные преобразования, в частности грамматические. Изучение грамматических преобразований важно и с точки зрения выявления языковой идентичности, своеобразия английского литературного языка, присущих только ему характеристик. Все вышеперечисленное и обуславливает актуальность темы работы.

Целью работы является изучение основных принципов функционирования грамматических преобразований при переводе британского романа на украинский язык.

Исследование основывается на методе сплошной выборки, переводческо-сопоставительном методе, трансформационном анализе, описательном и количественном методах и методике интерпретационного анализа.

Установлено, что морфологические преобразования в условиях сходства форм осуществлялись с помощью полного, нулевого, частичного перевода, функциональной замены (соответствия), уподобления, конверсии и антонимического перевода. Морфологические преобразования в условиях расхождения форм осуществлялись с помощью нулевого перевода, функциональной замены, конверсии, развертывания и стяжения (компрессии). Синтаксические преобразования на уровне словосочетаний осуществлялись с помощью полного перевода, таких вариантов частичного перевода, как стяжение, развертывания и перестановки, функциональной замены, переводческого комментария или описательного перевода. Синтаксические преобразования на уровне предложений осуществлялись с помощью нулевого перевода, функциональной замены, перестановки, развертывания, стяжения (объединения), антонимического перевода, добавления, опущения.

Чаще всего такие преобразования дополняют друг друга, тем самым в значительной степени компенсируя определенную утрату информации через перестройку текста оригинала. Каждое такое преобразование направлено, прежде всего, на адекватный способ передачи исходной информации в формах, которые являются допустимыми для культурной традиции и языка перевода.

Ключевые слова: художественная литература, грамматические преобразования, морфологические преобразования, синтаксические преобразования.

GRAMMATICAL PECULIARITIES OF BRITISH NOVEL
TRANSLATION INTO UKRAINIAN**Yevheniia Savchenko**

Candidate of Philology, Assistant Professor at the Department of Translation and Theoretical and Applied Linguistics, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”

Odesa, Ukraine

e-mail: anneshirley2687@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7000-5155>

Anhelina Haishun

Master of Arts in Translation Studies, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”

Odesa, Ukraine

e-mail: joli95299@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1873-6695>

SUMMARY

One of the most important tasks of the translator is to achieve the equivalence of the translation text. As a result, translators are forced to use various transformations, in particular grammatical ones. The study of grammatical transformations is also important from the point of view of identifying linguistic equivalence, the originality of the English literary language, its inherent characteristics. All of the above determines the relevance of the paper topic.

The aim of the work is to study the basic principles of the functioning of grammatical transformations in the British novel translation into Ukrainian.

The study is based on the continuous sampling method, translation and comparative method, transformational analysis, descriptive and quantitative methods and interpretive analysis methods.

It was found that morphological transformations were carried out using full, zero, partial translations, functional substitution (correspondence), assimilation, conversion and antonymic translation in the conditions of similarity of forms. The morphological transformations in the conditions of form discrimination were carried out using zero translation, functional substitution, conversion, expansion and contraction. The syntactic transformations at the level of word combinations were carried out using a full translation, such types of partial translation as contraction, expansion and transposition, functional substitution, translation commentary or descriptive translation. The syntactic transformations at the sentence level were carried out using zero translation, functional substitution, transposition, expansion, contraction, antonymic translation, addition, omission.

Such transformations most often complement each other, thereby compensating a certain loss of information in a certain extent through the restructuring of the

original text. Each such transformation is directed, first of all, to an adequate way of transferring the initial information in forms that are acceptable for the cultural tradition and the target language.

Key words: fiction, grammatical transformations, morphological transformations, syntactic transformations.

REFERENCES

- Zhmaieva, N. S., & Yukhymets, S. Yu. (2019). Do pytannia vyznachennia kryteriiv ot-siniuvannia adekvatnosti perekladu [On the issue of translation adequacy assessment criteria]. *PNPU imeni K. D. Ushynskoho: zb. nauk. prats (linhvistychni nauky)*, 29, 104–119 [in Ukrainian].
- Kazakova, T. A. (2005). *Prakticheskie osnovy perevoda [Translation Techniques English-Russian]*. Sankt-Peterburg: Soyuz [in Russian].
- Korunets, I. V. (2003). *Teoriia i praktyka perekladu (aspekty perekladu): pidruchnyk [Theory and practice of translation (aspect translation)]*. Vinnytsia: Nova Knyha [in Ukrainian].
- Kyiak, T. R., Naumenko, A. M. & Ohui, O. D. (2006). *Teoriia ta praktyka perekladu (nimetska mova) [The theory and practice of translation (the German language)]*. Vinnytsia: Nova Knyha [in Ukrainian].
- Robinson, D. (2017). *What kind of literature is a literary translation? Target*, 29/3, 440–463.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2019